

86 §

Kurinpito asuntolassa.

Sen lisäksi, mitä kurinpidosta 85 §:ssä säädetään, 103 §:ssä tarkoitetussa koulutuksen järjestäjän asuntolassa asuvalle opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti asuntolan tiloissa taikka rikkoo asuntolan järjestystä.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

Perustelut

Pykälässä säädettäisiin kurinpidosta koulutuksen järjestäjän asuntolassa. Ehdotetun lain 103 §:ssä tarkoitetussa opiskelija-asuntolassa annettavia kurinpitorangeistuksia olisivat kirjallinen varoitus ja asuntolasta erottaminen. Voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa ei ole varsinaisia säännöksiä kurinpidosta asuntolassa, mutta voimassa olevan lain 35 §:n 2 momentin mukaan opiskelija on voitu erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, jos teko tai laiminlyönti on ollut vakava tai jos opiskelija on jatkanut pykälän 1 momentissa tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan. Ehdotuksessa laajennettaisiin opiskelija-asuntolassa tapahtuvan kurinpitorangeistuksen edellytyksiä nykyisestä.

Tarkoituksena on, että asuntolan järjestystä sekä turvallisen ja viihtyisän asumisympäristön edistämistä voitaisiin tehostaa asuntolatoiminnassa sovellettavilla kurinpitotoimilla. Ehdotuksen mukainen kurinpitorangeistus olisi mahdollinen seuraamus sellaisesta rikkomuksesta, joka on tapahtunut nykytilaa vastaavasti oppilaitoksessa tai muussa opiskeluympäristössä. Lisäksi jatkossa kurinpitorangeistus olisi mahdollinen seuraamus myös sellaisesta rikkomuksesta, joka on tapahtunut asuntolan tiloissa tai sen alueella. Asuntolan alue tarkoittaa käytännössä asuntolan pihapiiriä.

Sen lisäksi, mitä ehdotetun lain 85 §:ssä säädettäisiin kurinpidosta, kirjallisen varoituksen antaminen asuntolassa asuvalle opiskelijalle olisi pykälän 1 momentin mukaan mahdollista ensinnäkin, jos opiskelija käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti asuntolan tiloissa. Koska pahoinpitelyrikokset ovat yleisen syytteen alaisia ja koulutuksen järjestäjän asuntolan henkilöstöllä on lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n 3 momentin mukaan velvollisuus ilmoittaa lapseen kohdistuvasta lievää pahoinpitelyä vakavammasta väkivallasta, ehdotetun säännöksen mukainen kurinpitorangeistus olisi tarpeellinen lähinnä lievemmissä väkivaltatilanteissa ja silloin, kun asuntolassa asuva opiskelija käyttäytyy uhkaavasti toista asuntolassa asuvaa opiskelijaa tai asuntolan henkilöstöä kohtaan.

Kirjallinen varoitus voitaisiin antaa 1 momentin mukaan myös silloin, jos opiskelija rikkoo asuntolan järjestystä. Asuntolan järjestyksen rikkomisella tarkoitetaan asuntolan mahdollisten järjestyssääntöjen rikkomista taikka asuntolan yleisen turvallisuuden ja viihtyisyyden ja asuntolassa asuvien opiskelijoiden kotirauhan tahallista rikkomista. Ehdotetun lain 103 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä voisi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mainitun säännöksen mukaan järjestyssäännöissä voitaisiin antaa asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voitaisiin antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella.

Teon tai laiminlyönnin vakavuus tai 1 momentissa tarkoitetun epäasiallisen käyttäytymisen jatkaminen kirjallisen varoituksen jälkeen voisi pykälän 2 momentin mukaan johtaa erottamiseen asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Koska asumisoikeus on merkittävä yksilön oikeus, asuntolapaikan menettäminen seuraisi siten vasta vakavista teoista tai tilanteista, joissa epäasiallinen käyttäytyminen jatkuisi kirjallisesta varoituksesta huolimatta.

Kurinpitorangaistuksia määrättäessä on tärkeää, että hallintolain 6 §:n suhteellisuusperiaatetta noudatetaan siten, että teon ja seuraamuksen välillä vallitsee tasapaino. Suhteellisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon muun muassa teon laatu, asuntolassa asuvan opiskelijan aikaisemmin asuntolassa saamat kurinpitorangaistukset ja tekoon liittyvät muut olosuhteet. Varoituksen jälkeen ennen asuntolasta erottamista voi oikeasuhtainen seuraamus usein olla toisen varoituksen antaminen esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa aikaisemmasta varoituksesta on kulunut pitkä aika tai aikaisempi varoitus on liittynyt täysin erilaiseen käyttäytymiseen. Menettelystä kurinpitoasiassa säädetään ehdotetun lain 93 §:ssä.

103 §

Asuntolatoiminnan järjestäminen.

Koulutuksen järjestäjällä voi olla opiskelijoille tarkoitettu asuntola.

Asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa on opiskelijalle maksutonta.

Koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöissä voidaan antaa asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella.

Perustelut

Pykälässä säädettäisiin asuntolatoiminnan järjestämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjällä voi olla opiskelijoille tarkoitettu asuntola. Säännös vastaisi nykyistä käytäntöä, vaikka asuntolatoiminnan järjestämisestä ei säädetä voimassa olevassa lainsäädännössä. Opiskelija-asuntolalla tarkoitetaan yhteisasumiseen tarkoitettua rakennusta, jossa asukkailla on yleensä yhteiset keittiö-, oleskelu- ja saniteetitilat.

Koulutuksen järjestäjä voisi nykykäytäntöä vastaavasti järjestää asuntolatoimintaa itse tai ostaa asuntolapalveluja toiselta asuntolatoiminnan järjestäjältä tai yksityiseltä palveluntuottajalta, esimerkiksi säätiöltä tai yhdistykseltä. Koulutuksen järjestäjän hankkiessa asuntolapalveluja toiselta asuntolatoiminnan järjestäjältä tai yksityiseltä palveluntuottajalta sillä säilyisi kuitenkin asuntolatoiminnan järjestäjän asema ja vastuu toiminnasta. Myös tällöin koulutuksen järjestäjä käyttäisi asuntolatoiminnan osalta esimerkiksi asuntolapaikan myöntämistä ja kurinpitoa koskevaa päätösvaltaa.

Koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnan tarkoituksena on tarjota oppilaitoksen opiskelijalle mahdollisuus asua lähellä oppilaitosta. Asuntolatoiminnan tarkoituksena on myös tukea opiskelijan opintojen etenemistä, ohjata opiskelijaa arjen taitojen oppimisessa sekä edistää yhteisöllisyyttä.

Pykälän 2 momentin mukaan asuminen koulutuksen järjestäjän asuntolassa olisi opiskelijalle maksutonta. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 37 §:n 3 momenttia, jota ei kuitenkaan ole sovellettu voimassa olevassa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen. Asuntola-asuminen olisi opintososiaalisena etuna opiskelijalle maksutonta.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä voisi hyväksyä asuntolaa varten järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssääntöjen tarkoituksena olisi ohjata asuntolassa asuvien opiskelijoiden käyttäytymistä niin, että jokaisella on mahdollisuus turvalliseen ja viihtyisään asumisympäristöön. Koska opiskelijoiden asuntolassa viettämä aika on heidän vapaa-aikaansa, asuntolatoiminnassa tärkeitä yleisiä etuja ovat lähinnä asumisympäristön turvallisuus ja viihtyisyys. Järjestyssäännöissä voitaisiin antaa asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä asuntolan tiloissa. Lisäksi määräyksiä voitaisiin antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella. Sen lisäksi, että järjestyssäännöissä olevien sääntöjen ja määräysten tulee olla asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia, on niiden myös oltava täsmällisiä.

104 §

Asuntolapaikan myöntäminen ja oikeus asuntolapaikkaan

Koulutuksen järjestäjä päättää asuntolapaikan myöntämisen perusteista. Asuntolapaikan myöntämisessä on sovellettava yhdenvertaisia myöntämisperusteita ja otettava huomioon opiskelijan tarve asuntolapaikalle. Myöntämisperusteet tulee ilmoittaa asuntolapaikkaa hakeville etukäteen.

Asuntolapaikka myönnetään määräajaksi, kuitenkin enintään opintojen keston ajalle. Oikeus asuntolapaikkaan päättyy kuitenkin, jos:

- 1) opiskelija on suorittanut tutkinnon tai valmentavan koulutuksen tai saavuttanut muun hänelle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen ennen määräajan päättymistä;*
- 2) opiskelija on katsottu 97 §:n perusteella eronneeksi;*
- 3) opiskelijan opiskeluoikeus peruutetaan.*

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta 85 §:n 2 momentin tai 88 §:n 3 momentin nojalla, tai hänen osallistumisensa opetukseen evätään 85 §:n 4 momentin nojalla tai häneltä pidätetään oikeus opiskeluun 85 §:n 5 momentin nojalla taikka opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla, koulutuksen järjestäjä voi päättää, että opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan keskeytyy vastaavaksi ajaksi.

Mitä 103 §:n 2 momentissa ja tämän pykälän 1 momentissa säädetään, ei sovelleta työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa olevaan opiskelijaan.

Perustelut

Pykälässä säädettäisiin asuntolapaikan myöntämisestä ja myöntämisen perusteista. Pykälässä säädettäisiin myös siitä, milloin opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan päättyy, sekä milloin oikeus asuntolapaikkaan voi keskeytyä. Asuntolapaikalla tarkoitetaan asuntola, jossa opiskelijalla on oikeus asua, ja josta hänelle osoitetaan huone.

Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi asuntolapaikan myöntämisen perusteista. Asuntolapaikan myöntämisessä tulee soveltaa yhdenvertaisia myöntämisperusteita ja asuntolapaikan myöntämisessä on otettava huomioon opiskelijan tarve asuntolapaikalle. Asuntolapaikan myöntämisperusteet tulee olla opiskelijoiden tiedossa ennen asuntolapaikan hakemista. Vaikka koulutuksen järjestäjä päättää asuntolapaikan myöntämisen perusteista, olisi opiskelijan tarvetta asuntolapaikalle arvioitaessa tarkoituksenmukaista, että asuntolapaikka pyrittäisiin järjestämään ensisijaisesti alaikäisille opiskelijoille, joiden opintojen suorittaminen ja ammattiin valmistuminen ei ole kodin ja oppilaitoksen välisen pitkän etäisyyden tai huonojen julkisten liikennepalvelujen vuoksi mahdollista kotoa käsin. Tarkoitus on, että asuntolapaikan myöntämisperusteita sovelletaan tilanteessa, jossa asuntolapaikkaa hakeneita on enemmän kuin vapaita asuntolapaikkoja. Käytännössä asuntola-asuminen olisi nykykäytäntöä vastaavalla tavalla tarkoitettu pääasiassa sellaisille opiskelijoille, jotka opiskelevat päätoimisesti ja joiden opinnot edellyttävät säännöllistä läsnäoloa opetuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan asuntolapaikka myönnettäisiin määräajaksi, kuitenkin enintään opintojen keston ajalle. Säännös vastaisi koulutuksen järjestäjän asuntolatoiminnassa noudatettavaa nykykäytäntöä. Asuntolapaikka on sidoksissa opiskeluun koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa. Jos opiskelija ei ota opiskelupaikkaa vastaan tai hän ei aloita opintojaan vastaanotettuaan opiskelupaikan, ei hänellä olisi myöskään oikeutta asuntolapaikkaan. Koska asuntolapaikka myönnettäisiin määräajaksi, päättyisi oikeus asuntolapaikkaan lähtökohtaisesti määräajan kuluttua. Momentin 1 kohdan mukaan oikeus asuntolapaikkaan päättyisi kuitenkin, jos opiskelija on suorittanut tutkinnon tai saavuttanut muun hänelle henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetetun osaamisen ennen määräajan päättymistä. Momentin 2 kohdan mukaan oikeus asuntolapaikkaan päättyisi myös silloin, kun opiskelija on katsottu ehdotetun 97 §:n perusteella eronneeksi koulutuksesta sekä momentin 3 kohdan mukaan silloin, kun opiskelijan opiskeluoikeus peruutetaan ehdotetun lain 81 §:ssä säädetyillä perusteilla. Myös jos opiskelija erotetaan kurinpidollisista syistä asuntolasta ehdotetun 86 §:n nojalla opintojen jäljellä olevaksi ajaksi, päättyisi automaattisesti hänen oikeutensa asuntolapaikkaan.

Oikeus asuntolapaikkaan voisi keskeytyä koulutuksen järjestäjän päätöksellä pykälän 3 momentin mukaan silloin, jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta 85 §:n 2 momentin tai 88 §:n 3 momentin nojalla, tai hänen osallistumisensa opetukseen evätään 85 §:n 4 momentin nojalla tai häneltä pidätetään oikeus opiskeluun 85 §:n 5 momentin nojalla taikka opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla. Samassa yhteydessä koulutuksen järjestäjä voisi päättää, että opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan keskeytyisi vastaavaksi ajaksi. Koulutuksen järjestäjän tulee voida harkita tapauskohtaisesti, onko opiskelijan oikeus asuntolapaikkaan tarpeen keskeyttää 3 momentissa määritellyissä tilanteissa. Säännös ei siten velvoita koulutuksen järjestäjää keskeyttämään opiskelijan oikeutta asuntolapaikkaan esimerkiksi silloin, kun hänet erotetaan oppilaitoksesta kurinpidollisista syistä.

Pykälän 4 momentin mukaan mitä lain 103 §:n 2 momentissa ja ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään, ei sovellettaisi työvoimakoulutuksessa eikä henkilöstökoulutuksessa olevaan opiskelijaan. Nämä opiskelijat olisi perusteltua rajata maksuttoman asuntola-asumisen ulkopuolelle, koska he saisivat opiskelun ajalta muuta korvausta. Työvoimakoulutuksessa opiskelijalla olisi oikeus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvussa tarkoitettuun kulukorvaukseen, jota maksetaan palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi. Henkilöstökoulutus puolestaan on osin työnantajan rahoittamaa koulutusta, jonka ajalta työnantaja maksaa henkilöstökoulutukseen osallistuvalla palkkaa. Työvoimakoulutuksessa ja henkilöstökoulutuksessa olevien opiskelijoiden osalta ei myöskään sovellettaisi, mitä ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään asuntolapaikan myöntämisperusteista, koska näiden opiskelijoiden mahdollisuudesta asuntolapaikkaan sovittaisiin koulutuksen järjestäjän kanssa, mikäli vapaita asuntolapaikkoja on saatavissa.

Ote perustuslakivaliokunnan lausunnosta PeVL22/2017 vp -HE 39/2017 vp (2.6.2017)

Turvallinen opiskeluympäristö ja opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Hallituksen esitykseen sisältyy aiempaa lainsäädäntöä keskeisiltä osin vastaavat säännökset opiskeluympäristön turvallisuudesta. Voimassa oleva lainsäädäntö on näiltä osin säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 60/2010 vp, PeVL 35/2013 vp). Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 10 luvussa esitetään säädettäväksi koulutuksen järjestäjän mahdollisuudesta hyväksyä opiskelija-asuntolaa varten järjestyssäännöt, joiden rikkomisesta voitaisiin määrätä kurinpitoseuraamuksia lakiehdotuksen 9 luvussa säädetyllä tavalla. Ehdotetun 103 §:n mukaan olisi mahdollista hyväksyä järjestyssäännöt, joilla edistetään asumisympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä ja joissa voitaisiin antaa asuntolan turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Tämän lisäksi määräyksiä voitaisiin antaa koulutuksen järjestäjän asuntolassa olevan omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta asuntolan tiloissa ja sen alueella.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan järjestyssäännöllä ei voida ilman laissa olevaa riittävän täsmällistä ja perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset muutoinkin täyttävää säännöstä antaa määräystä esimerkiksi jonkin perusoikeuden rajoittamisesta.

Valiokunta ei ole sinänsä pitänyt perustuslain kannalta ongelmallisena sitä, että esimerkiksi kouluille ja oppilaitoksille säädetään mahdollisuus antaa määräyksiä koulutyon käytännön järjestelyihin tai koulun tilojen käyttämiseen liittyvistä seikoista. Tällaisten järjestyssääntöjen antamisessa ei valiokunnan mielestä ole ollut kysymys perustuslain 80 §:ssä säännelystä lainsäädäntövallan delegoinnista, vaan alueellisesti rajattujen yleisluonteisten hallintopäätösten tekemisestä (PeVL 45/2014 vp, s. 5, PeVL 31/2013 vp, PeVL 28/2004 vp, s. 5—6, PeVL 70/2002 vp, s. 5).

Valiokunta on muistuttanut myös perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistetusta oikeusvaltioperiaatteesta, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Valiokunta on lisäksi huomauttanut, että järjestyssäännöllä ei voida ilman laissa olevaa riittävän täsmällistä ja perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset muutoinkin täyttävää säännöstä antaa määräystä esimerkiksi jonkin perusoikeuden rajoittamisesta. Ilman lain riittävän täsmällisten säännösten tukea järjestyssäännöllä ei voida määrätä myöskään yksilön oikeuksista tai velvollisuuksista (PeVL 45/2014 vp, s. 5, PeVL 31/2013 vp, PeVL 28/2004 vp, s. 5—6, PeVL 70/2002 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunta on hiljattain arvioinut säilöönottoyksiköiden järjestyssääntöjen perustuslainmukaisuutta (PeVL 45/2014 vp s.5). Valiokunta korosti tuolloin, ettei kyseisessä laissa ehdotetun kaltaisilla järjestyssäännöillä voitu määrätä laista poikkeavasti yksilön oikeuksista tai velvollisuuksista, ja ettei kyseisessä lakiehdotuksessa tarkoitettujen järjestyssääntöjen rikkomisesta saanut myöskään aiheutua kurinpidollisia seuraamuksia. Valiokunta katsoi, että tuolloin ehdotetun sääntelyn perusteella annettavan järjestyssäännön oikeudellinen status oli epämääräinen ja korosti sitä, että järjestyssäännöillä oli lähinnä ohjaava ja informatiivinen merkitys.

Perustuslakivaliokunnan mielestä asetelma on nyt jossain määrin toisenlainen jo sääntelykontekstista johtuen. Ehdotetut säännökset vastaavat perustuslakivaliokunnan käytäntöä koulutukseen liittyvien järjestyssääntöjen perustuslainmukaisuudesta. Lisäksi merkityksellistä on, että hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 103 §:ssä luonnehditaan järjestyssäännöillä säänneltävissä olevia asioita ja asiatyyppejä. Valiokunnan mielestä lakiehdotus täyttää pääpiirteissään valiokunnan käytännössä asetetut lailla säätämisen vaatimukset järjestyssäännöt mahdollistavan säännöksen osalta. Valiokunnan mielestä sivistysvaliokunnan on kuitenkin syytä pyrkiä edelleen täsmentämään lain säännöstä tältä osin ja tarkastella myös perusteluissa nyt esitettyä tarkemmin, millaisia seikkoja pykälässä mainittujen järjestyssääntöjen osa-alueet voivat käytännössä koskea (ks. myös PeVL 45/2014 vp, s. 5/II).